

عهد و گفتگو

تفسیر پاراشای هفته
توسط ربای ساکس

تفسیر تورات

پاراشای هفته: מתות 5779

الویت ها

ربای لرد جانانان ساکس

Matot 5779

Priorities

اینک دیگر بنی اسرائیل چشم انداز سرزمین موعود را پیش روی خود می دیدند. آنها نبردهای نخست را با پیروزی پشت سر گذاشته، به تازگی بر میدیانی ها چیره شده بودند. روایت، لحن جدیدی یافته است. دیگر، شکایت های پر کشمکشی که صدای چیره سال های سرگردانی در بیابان بود به گوش نمی رسیدند.

می دانیم چرا چنین بود. آن صدایِ چیره، صدایِ نسلِ تولدیافته در بردگی و خارج شده از مصر بود. اینک چهل سال از آن زمان می گذرد. نسل دوم که در آزادی به دنیا آمده و در شرایط بیابان مقاوم شده، حس هدفمندی بیشتری دارد. آنها خسته از جنگیدن، دیگر به توانایی خود در جنگیدن و پیروشدن با کمک خدا شک ندارند.

با وجود این، در همین لحظه مشکلی روی می نماید که با مشکلات پیشین تفاوت دارد. مردم به عنوان یک جمع، توجه خود را بر روی مقصد متمرکز کرده اند: "کرانه غربی رود اردن، مکانی که حتی جاسوسان تصدیق کردند که در آن شیر و عسل جریان دارد" (اعداد ۱۳:۲۷).

اعضای قبیله های رئوبن و گاد اما افکار دیگری در سر دارند. آنها وقتی می بینند سرزمینی که در آن سفر می کردند، هترین جا برای پرورش گله است، تصمیم می گیرند همان جا در شرق اردن اقامت کنند و این پیشنهاد را به موسی می دهند. شگفتی ندارد که موسی از این پیشنهاد خشمگین می شود: "موسی به افراد قبیله های گاد و رئوبن گفت: "آیا برادران شما باید به جنگ بروند و شما اینجا بمانید؟ چرا بنی اسرائیل را از رفتن به سرزمین موعودی که خداوند به آنها داده دلسرد می کنید؟" (اعداد ۷-۶:۳۲). موسی به آنها پیامدهای سخنان دلسردکننده جاسوسان را یادآور می شود. همه ملت به دردمند خواهند افتاد. چنین تصمیمی نه تنها نشانه ناباوری آنها به موهبت خداوندی سرزمین است، بلکه، ثابت خواهد کرد که هیچ درسی از تاریخ نگرفته اند.

قبیله ها با ادعای او مخالفت نمی کنند. اعتبار آنها را می پذیرند، ولی می گویند که نظر موسی تضادی با هدف های آنها ندارد. آنان یک راه میانه پیشنهاد می کنند:

سپس نزد او آمده، گفتند: می خواهیم برای گله های خود حصار و برای فرزندانمان شهر بسازیم. ولی پس از آن، مسلح شده، همچون خط اول، پیشاپیش بنی اسرائیل به

راه می افسیم تا آنها را در خانه هایشان مستقرکنیم. تا آن زمان، فرزندان ما برای حفاظت در برابر ساکنان سرزمین، در شهرهای حصاردار زندگی خواهند کرد. تا وقتی که هر فرد بنی اسرائیل ارثیه اش را دریافت نکند به خانه های خود بازخواهیم گشت. ما در آن سوی رود اردن هیچ ارثیه ای نخواهیم گرفت، زیرا ارثیه خود را در کرانه شرقی رود اردن گرفته ایم. (اعداد ۱۹-۱۶:۳۲)

به بیان دیگر می خواستند بگویند ما آماده ایم تا در جنگ پیش رو به باقی بنی اسرائیل پیوندیم. نه تنها این، بلکه آماده ایم که در خط اول نبرد ملت باشیم. ما از جنگ هراسی نداریم و از مسئولیت های جمعی خود شانه خالی نمی کنیم. ما فقط می خواهیم گله پرورش دهیم و برای این کار سرزمین شرق رود اردن بهترین مکان است. موسی ضمن هشدار به خطیر بودن این کار، موافقت می کند. اگر آنها به قول خود عمل کنند، اجازه اسکان در شرق رود اردن را خواهند داشت. پس چنین شد (یهوشوع ۵-۱:۲۲).

این سطح ظاهری داستان است. ولی اغلب در تورات در کنار متن های اصلی، معناهای تلویحی نیز وجود دارد. یکی از این معناهای تلویحی به ویژه توجه حکیمان تلمودی را که نسبت به سایه روشن ها و ریزه کاری ها حساس بودند، جلب کرد. به سخنان افراد قبیله های گاد و رئوبن دقت کنید: "سپس نزد موسی گردآمده، گفتند: می خواهیم حصار برای گله هایمان و شهر برای فرزندانمان درست کنیم. موسی پاسخ داد: "برای فرزندان خود شهر بسازید و حصار برای گله های خود برپا کنید، اما وعده خود را انجام دهید" (اعداد ۲۴:۳۲).

ترتیب کلمات، اهمیت دارد. مردان قبیله های رئوبن و گاد، مالکیت را مقدم بر انسان ها قرار دادند: آنها اول نام گله های خود را بردند و سپس نام فرزندان خود را.¹

موسی ترتیب نام بردن را برعکس کرد و تاکید خاصی روی فرزندان گذاشت. بنا به اشاره راشی:

آنها توجه بیشتر به ملک کردند تا به پسران و دختران خود، زیرا گله خود را قبل از فرزندان خود نام بردند. موسی به آنها گفت: این گونه نمی شود. موضوع اصلی را اول و موضوع فرعی را دوم بیان کنید. ابتدا برای فرزندان خود شهرها را بسازید و فقط پس از آن، برای گله های خود حصار بکشید. (تفسیر اعداد ۱۶:۳۲)

یک میدراش² همین نکته را با تفسیری نبوغ آمیز از این آیه جامعه سلیمان مطرح می کند: قلب خردمند به سمت راست و قلب مرد احمق به سمت چپ گرایش می یابد. (جامعه ۲:۱۰). میدراش، "راست" را با تورات و زندگی یکی می داند: "او آتش دین را با دست راست به آنها سپرد" (تثنیه ۲:۳۳). "چپ" برعکس، به مواهب دنیوی اشاره دارد:

زندگی طولانی در دست راست او؛

در دست چپ او ثروت ها و قدرت. (امثال سلیمان ۱۶:۳)

میدراش به این ترتیب می خواهد بگوید که مردان قبیله های گاد و رئوبن "ثروت ها و قدرت" را مقدم بر ایمان و آخرت می دارند. موسی به آنها گوشزد می کند که الویت های غلطی

¹ همچنین شباهت هست میان تصمیم رهبران قبیله های رئوبن و گاد و تصمیم لوت در پیدایش ۱۳:۱۰-۱۳. لوت نیز تصمیم در مورد مکان زندگی خود را بر اساس ملاحظات اقتصادی یعنی شکوفایی اقتصادی سدوم و شهرهای واقع در دشت گرفت، بدون در نظر گرفتن تأثیر محیط بر روی فرزندان او.

² Numbers Rabbah 22:9.

برگزیده اند. میدراش ادامه می دهد: "ذات یکتای خداوند که متبارک باد نام او، به آنها گفت: چون برای گله های خود بیشتر عشق نشان دادید تا برای جان انسان ها، زندگی شما هیچ برکتی نخواهد داشت."

این اتفاق کوچکی بود در گذشته ای دور در بیابان، اما انگاره ای [الگویی] شد برای بخش بزرگ تاریخ یهود. سرنوشت جوامع یهودی بیشتر به یک عامل وابسته بود: تصمیم یا بی تصمیمی آنان در الویت دادن به فرزندان خود و آموزش آنها. در همان قرن اول میلادی یوسفوس توانست بنویسد: "نتیجه آموزش های مداوم که بر اساس قوانین ما از ابتدای هوشمند شدن کودک اجرا می شوند، این است که آموخته ها در روح ما حک می شوند.³ حکیمان تلمودی مقرر داشتند که هر شهری کودکان آن به مدرسه نروند باید تکفیر شود (شبات ۱۹ ب). همان زمان در قرن اول، جامعه یهودی در سرزمین اسرائیل شبکه ای از مدارس تاسیس کرده بود که ثبت نام در آنها اجباری بود (باوا بترا ۲۱ الف) و نخستین سیستم از این دست در تاریخ به شمار می رفت.

این راهبرد در طول قرون وسطی دوام آورد. در قرن بیستم در فرانسه، محقق مسیحی گفت: "یک یهودی، هر قدر تهیدست، اگر ده پسر داشته باشد، نه مانند مسیحیان برای کسب پول، بلکه همگی را برای سوادآموزی می فرستد تا بروند و قانون خدا را بیاموزند - و نه فقط پسران، بلکه دختران خود را نیز به تحصیل می گمارند."⁴

³ Josephus, *Contra Apionem*, ii, 177-178.

⁴ Beryl Smalley, *The Study of the Bible in the Middle Ages* (Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press, 1952), 78.

در سال ۱۴۳۲ در اوج پیگرد و آزار یهودیان در اسپانیا جلسه ای در والادولید تشکیل شد جهت تاسیس یک نظام مالیاتی و صندوق آموزش و پرورش همگانی.^۵

در ۱۶۴۸ در پایان جنگ های سی ساله نخستین کاری که جوامع یهودیان اروپا انجام دادند، بازپرداش نظام آموزشی بود. زبوروفسکی و هرزوگ در تحقیقی که در "شتلت" ها یا شهرستان های کوچک اروپای شرقی انجام دادند، پیرامون زندگی معمول یک خانواده یهودی چنین نوشتند:

مهمترین رقم در بودجه خانوادگی، شهریه ای است که باید برای هر فصل به معلم دبستان پسرانه پرداخت شود. والدین، حاضر به هر فداکاری برای مدرسه فرستادن فرزندان خود هستند. مادر که حساب و کتاب خانه را به عهده دارد، در حد لازم از مخارج غذای خانواده می زند تا شهریه پسران خود را پرداخت کند. او در بدترین حالت، مرواریدهای مورد علاقه اش را برای پرداخت هزینه مدرسه گرو می گذارد. پسر باید تحصیل کند، پسر باید یک یهودی خوب بشود - برای مادر این دو مساوی یکدیگر هستند.^۶

در سال ۱۸۴۹ وقتی سامسون رافائل هیرش، ربای شهر فرانکفورت شد، اصرار کرد که جامعه قبل از ساختن کنیسا یک مدرسه تاسیس کند. پس از هالاکاست، شمار اندکی از مدیران یشیواها و رهبران حسیدیک که زنده مانده بودند، روی تشویق پیروان خود برای بچه دار شدن و تاسیس مدارس تاکید کردند.^۷

^۵ Salo Baron, *The Jewish Community* (Philadelphia: Jewish Publication Society of America, 1945), 2:171-173.

^۶ Mark Zborowski and Elizabeth Herzog, *Life Is with People: The Culture of the Shtetl* (New York: Schocken, 1974), 87.

^۷ My book on this subject is Jonathan Sacks, *Will We Have Jewish Grandchildren?* (London: Vallentine Mitchell, 1994).

به سختی می توان دین یا تمدن دیگری را یافت که موجودیت خود را تا این اندازه در گرو الویت فرستادنِ کودکان به مدرسه بداند. در گذشته برخی جوامع یهودی، مانند اسکندریه در قرون اول میلادی که ثروت بسیار داشته، کنیسه‌های باشکوه ساختند. اما از آنجا که الویت را به فرزندان خود ندادند، مشارکت اندکی در تاریخ یهود داشتند. آنها زمان کوتاهی شکوفا و سپس ناپدید شدند.

سرزنی که در سخن موسی نسبت به افراد قبیله های رئوبن و گاد نهفته بود، نه یک نکته تاریخی پیش پا افتاده، بلکه بیانیه ای در زمینه الویت های اساسی یهودیان بود. مالکیت در درجه دوم است و فرزندان در درجه اول اهمیت. تمدن هایی که به جوانان ارزش می دهند، جوان می مانند. آنها که برای آینده سرمایه گذاری می کنند، آینده خواهند داشت. مالکیت ها به ما سهمی از ابدیت نمی بخشند، بلکه فرزندانی که به دنیا می آوریم و تلاش برای تضمین انتقال ایمان و راه زندگی به نسل بعدی، ما را در ابدیت سهیم می سازند.

شبات شالوم

برای دیگر آثار رای ساکس لطفاً از این تارنما بازدید فرمایید - www.rabbisacks.org
کلیه حقوق محفوظ است • دفتر رای ساکس توسط بنیاد عهد و گفتگو حمایت می شود

*ترجمه فارسی با مشارکت بنیاد ایرانی هارامبام، وابسته به فدراسیون یهودیان ایرانی-آمریکایی توسط شیریندخت دقیقیان

Persian Translation by Shirin D. Daghighian